Schröders Europabeleid mist hart en visie

Opinie

Achtergrond - 21 juni 2005

(21 juni 2005) De Europese Top eind vorige week zou wel eens het laatste grote Europese optreden van kanselier Schröder geweest kunnen zijn. Als de trend van de peilingen zich doorzet gaat Schröders rood-groene coalitie de vervroegde Bondsdagverkiezingen in september ruim verliezen. Naast de binnenlandse hervormingen lijkt het Europabeleid van Duitsland inzet van de vervroegde verkiezingen te worden. Tijd dus om het Europees beleid van Schröder op een weegschaal te leggen.

Ook de 'deal' die Schröder in 2002 met Chirac sloot over het Europese budget getuigt van een wel heel beperkte visie op de Duitse belangen. Schröder had zich altijd hard gemaakt voor een spoedige toetreding van de Centraal- en Oost-Europese staten tot de Europese Unie. In Frankrijk overheerste echter de zorg dat de toetreding ten koste zou gaan van de landbouwsubsidies voor Frankrijk. Om aan de Franse bezwaren tegemoet te komen en om de Frans-Duitse vriendschap te behouden, koos Schröder ervoor om in een bilateraal overlegje af te spreken dat het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) tot 2013 niet fundamenteel ter discussie zou staan, maar dat alleen de hoogte ervan begrensd werd. Dit Duitse *commitment* aan het behoud van het GLB is weliswaar te verklaren maar moeilijk te legitimeren. Duitsland heeft immers als open moderne economie veel te verliezen bij deze geldverslindende en marktverstorende subsidiestroom.

Naast een economisch argument had de rood-groene regering met haar nadruk op internationale solidariteit echter ook voldoende morele en politieke argumenten om het GLB af te bouwen. De Europese landbouwsubsidies leiden tot het dumpen van agrarische producten op de markten van ontwikkelingslanden, die hierdoor niet de kans krijgen zich economisch te ontwikkelen. De hieruit resulterende armoede veroorzaakt een schandalige daling van de levensverwachting in ontwikkelingslanden. Zonder overdrijving kan het GLB een massavernietigingswapen worden genoemd dat Duitsland in geen geval zou moeten willen continueren in zijn huidige vorm.

Erger nog dan deze beslissing in 2002 is dat Schröder dit absurde landbouwbeleid ook op de Europese Top van vorige week niet ter discussie wilde stellen. Niet alleen was er geen tactische noodzaak meer om toe te geven aan Chiracs eisen, maar juist het openbreken van het GLB had een opening geboden om de *rebate* van Groot-Brittannië af te bouwen. Door het bemiddelen tussen Groot-Brittannië en Frankrijk en het koppelen van een geleidelijke afbouw van de Britse korting aan een afbouw van het GLB had Schröder echt de Duitse, Europese en mondiale belangen kunnen dienen en 'zelfbewust' leiderschap kunnen tonen. Schröders *Nibelungentreue* aan Chirac werd deze keer daarom ook niet alleen door de CDU-er Wolfgang Schäuble bekritiseerd, maar leidde zelfs tot een oorveeg van SPD-coryfee Peter Glotz.

Wrevel

Omdat Schröder niet in staat lijkt te zijn om Duitse en Europese belangen op het juiste moment zinvol met elkaar te verbinden wekt zijn optreden in Europa en in eigen land wrevel op. De Frans-Duitse motor wordt steeds minder vaak gezien als een stimulans voor gemeenschappelijke Europese belangen, maar eerder als een instrument waarmee de Franse en Duitse regering trachten hun nationale belangen aan andere EU-lidstaten op te dringen. Door zijn zelfbewuster en meer op nationale belangen gebaseerd Europabeleid heeft Schröder dan ook bijgedragen aan de huidige crisis binnen de Europese Unie.

Het gebrek aan hart en visie leidt tot een renationalisatie van de Duitse politiek en versterkte daarmee ook de renationalisatie in andere Europese landen. Zo bleek uit opinieonderzoek dat het Duitse optreden ten opzichte van het stabiliteitspact een van de redenen was waarom veel Nederlanders in de aanloop naar het referendum over de Europese grondwet vreesden dat in de Europese Unie steeds meer ondemocratisch bedisseld zou worden door de grote lidstaten. Ook in Duitsland begint kritiek te komen op de visieloosheid van het huidige Europabeleid.

Zo hoopt Hanns Maull (Universiteit Trier) dat na de verkiezingen een nieuwe regering Duitsland weer terugbrengt in zijn oude Europese rol: een politiek leider in Europa die de ideeën en visies creëert waarmee Duitse en Europese belangen constructief worden verbonden. Na zeven jaren van relatief mismanagement van de Europese politiek, die de Duitse positie in Europa aanzienlijk heeft verzwakt, is het niet verwonderlijk dat het thema Europa een rol gaat spelen in de Duitse verkiezingen. De oppositie van CDU/CSU en FDP heeft in ieder geval al aangegeven dat Duitsland wat hen betreft een aanzienlijk andere Europapolitieke koers zal varen. Voor Europa en voor Duitsland zelf is het te hopen dat de

aanstaande verkiezingen het huidige populistische en visieloze Europabeleid beëindigen en tot een meer constructief Duits beleid leiden.

Hans Terlouw is AIO en verbonden aan het Graduiertenkolleg van het Duitsland Instituut Amsterdam. Zijn onderzoek richt zich op de buitenlandse politiek van Duitsland.

In onze reeks opinieartiekelen geven medewerkers van het Duitsland Instituut Amsterdam regelmatig hun mening over actuele onderwerpen in Duitsland.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/artikel/1914/schroders-europabeleidmist-hart-envisie